

door Frans van Hout

Een kleine driehonderd bedrijven waarvan aangenomen wordt dat zij het milieu het meest belasten, zijn vanaf 1999 verplicht een milieujaarverslag op te stellen. Zo'n verslag maakt milieu(wan)prestaties van ondernemingen meetbaar en zichtbaar, zowel in- als extern. Organisaties die het minder nauw nemen met milieuprestaties hebben straks heel wat uit te leggen aan belanghebbenden. Schoner produceren krijgt economisch en publicitair een aanzienlijk gewicht doordat vergelijking middels het milieujaarverslag mogelijk wordt.

Shell-haalde onlangs de wereldpers met de publicatie van een milieujaarverslag voor alle 'plants' die de multinational in de wereld in bedrijf heeft. Dit miljoenen kostende experiment met milieuaccountancy toont aan dat er met milieoverslaggeving grote belangen gemoeid zijn. Juist Shell weet wat het belang is van goede en open communicatie met de omgeving over milieuzaken. Er zijn dure lessen geleerd uit de recente aanvaringen van Shell met de mondiale milieubeweging over het al dan niet afzinken van de Brent Sparr en een daaruit voortvloeiende consumentenboycot. Wie aantoonbaar schoner produceert kan 'op het eind van de dag' rekenen op tevreden aandeelhouders en een prettige relatie met kritische volgers als de belangengroepen, omgeving, overheden en

Wie aantoonbaar schoner produceert kan 'op het eind van de dag' rekenen op tevreden aandeelhouders en een prettige relatie met kritische volgers.

consumenten.

Veel met name grotere Nederlandse bedrijven maken al enige jaren een milieujaarverslag. Waarom dan toch de verplichting om een milieujaarverslag te maken? Milieuconsultant Folkert van der Molen van ingenieursbureau DHV heeft talloze milieujaarverslagen van Nederlandse en buitenlandse organisaties bestudeerd. Hij ziet wel voordelen in de verplichting. "Als je bedrijven op basis van vrijwilligheid milieujaarverslagen laat maken, dan moet je altijd vraagtekens zetten bij wat ze

laten zien en hoe ze hun cijfers interpreteren. Nu het milieujaarverslag verplicht wordt gesteld en er een helder stramien is waaraan het verslag moet voldoen, worden gemeten zaken gemakkelijker met elkaar te vergelijken en neemt de validiteit van de geleverde informatie toe."

Scoren met milieu

Uit de praktijk in de Verenigde Staten, waar milieoverslaggeving een veel hogere vlucht heeft genomen dan op dit moment in Europa, blijken positieve effecten van een verplicht jaarverslag voor schoner produceren. Van der Molen: "Het tijdschrift Fortune publiceert elk jaar een top vijfhonderd van bedrijven die op milieugebied het beste scoren. Vanzelfsprekend wil niemand onderaan die lijst bungelen. Er zijn onderzoeksbureaus die bedrijven onderzoeken op milieuprestatie-indicatoren en die deze informatie verkopen aan effectenhandelaren. Die bepalen mede op basis daarvan hun beleggingsstrategie. Bedrijven die goede milieuprestaties leveren worden in het algemeen ook goed en zorgvuldig gemanaged, zo is de gedachte. Banken redeneren ook zo. Als een bank kan kiezen tussen kredietverlening aan een bedrijf met goede milieuprestaties of aan een bedrijf waar wel eens een milieulijk uit de kast kan vallen, dan is de keuze snel gemaakt. Deze overwegingen zullen ook in Nederland een steeds grotere rol gaan spelen."

Verplicht milieujaarverslag vanaf 1999:

"Milieuprestaties krijgen groot economisch belang"

Zo'n driehonderd bedrijven die het milieu zwaar belasten zijn voortaan verplicht een milieujaarverslag op te stellen. Hoogovens in IJmuiden zal tot deze groep behoren.

Informatie en advies

DHV Milieu en Infrastructuur heeft een helpdesk in het leven geroepen voor bedrijven die een milieujaarverslag moeten maken. Gebruik van de helpdesk is gratis, zolang de beantwoording van de vragen niet al te tijdrovend is. DHV beschikt over een uitgebreide verzameling milieujaarverslagen van bedrijven uit de hele wereld en over onderzoeken naar milieuverlaglegging. Telefoon: 033-4682703, fax 033-4682806, e-mail CER.helpdesk@mi.dhv.nl

Milieuconsultant Folkert van der Molen heeft via zijn website heel veel informatie over milieuverlaglegging verzameld, met tal van hyperlinks naar bedrijven die hun verslag op het net publiceren. Adres:

<http://home.wxs.nl/~folmolen/mjv.htm>

FNV Bondgenoten heeft een Checklist Milieujaarverslag ontwikkeld. Deze checklist is met name interessant voor leden van Ondernemingsraden die een milieujaarverslag ter beoordeling voorgelegd krijgen. De checklist gaat in op interne communicatie, de raakvlakken tussen arbo- en milieubeleid en de integratie van milieuaspecten in opleidingen en trainingen. Gratis te bestellen bij FNV Bondgenoten: 078-6521888 (dinsdag tot en met vrijdag)

Bij de afdeling Voorlichting van het ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (Vrom) kunt u terecht voor uitvoerige informatie over milieuwetgeving in het algemeen en de inhoud en uitvoering van het milieujaarverslag in het bijzonder.

Eind van dit jaar wordt een lijst gepubliceerd van ondernemingen die verplicht een milieujaarverslag moeten maken.

Ministerie van Vrom. Telefoon: 070-3393939

Strikte eisen

De Nederlandse wetgeving vraagt bedrijven die een milieujaarverslag moeten opstellen voor elke locatie twee verslagen te maken. Eén verslag is specifiek bestemd voor overheden die beslissingen moeten nemen over milieuvergunningen - meestal provincies en/of gemeentes. Het andere wordt het publieksverslag genoemd. Dit laatste verslag moet aan iedereen die er om vraagt kosteloos ter beschikking worden gesteld. Het 'officiële' verslag dient op 1 april na het verslagjaar klaar en ingeleverd te zijn. Het publieksverslag behoort voor 1 juni te verschijnen. Door recente wijzigingen in de Wet op de Ondernemingsraden heeft de Ondernemingsraad adviesrecht gekregen over "het treffen van een be-

langrijke maatregel in verband met de zorg van de onderneming voor het milieu". Dit betekent dat bedrijven die een milieujaarverslag moeten maken, het verslag voor advies moeten voorleggen aan de OR alvorens het wordt gepubliceerd.

Aan het verslag ten behoeve van vergunning-verstrekking overheidsorganen worden

strikte eisen gesteld voor wat betreft de inhoud. Het verslag moet cijfers bevatten over gebruik van energie en grondstoffen en over afvalstromen. Daarnaast moet het verslag weergeven hoe het milieuzorgsysteem functioneert en welke ontwikkelingen daarin zijn. Ten slotte moet het verslag een overzicht van verbeteracties en de resultaten daarvan bevatten. Volgens Van der Molen zijn de meeste bedrijven die verplicht worden om een jaarverslag te maken daar zeker niet rouwig om. "Veel van de gegevens die nu in het milieujaarverslag komen, moesten toch al aan diverse instanties aangeleverd worden. Men is door het jaarverslag verlost van veel dubbele registraties."

Aan het publieksverslag worden in feite geen inhoudelijke eisen gesteld. Folkert van der Molen: "Dat mag je toch wel een gemiste kans noemen. Het ministerie van Vrom heeft aan werkgeversorganisatie VNO/NCW en aan de Stichting Natuur & Milieu de opdracht gegeven een handreiking te maken voor het opstellen van het publieksverslag. Het is duidelijk dat ze daar niet uitgekomen zijn. Uiteindelijk is er een oppervlakkig boekje verschenen, dat niet meer bevat dan wat voorbeelden van eerder gemaakte milieujaarverslagen. In andere landen zijn, meestal met medewerking van het bedrijfsleven, vaak zeer uitvoerige richtlijnen gepubliceerd."

Wat willen 'stakeholders'?

Buiten de formele eisen om zijn er volop mogelijkheden het milieujaarverslag te 'personaliseren'. En daarover zou, aldus consultant Van der Molen, goed nagedacht moeten worden. "Het belangrijkste daarbij is dat je heel

goed inventariseert wie de 'stakeholders' - de belanghebbenden - zijn en wat die nu eigenlijk willen. Dat kunnen investeerders, banken, ambtenaren, eigen werknemers, milieugroeperingen en omwonenden zijn. Onderzoek naar wat die stakeholders verwachten levert soms verrassende resultaten op. Zo maakte BASF Nederland

een prachtig glossy jaarverslag. Maar uit onderzoek onder belanghebbenden bleek dat die daar helemaal geen behoefte aan hadden. Nu heeft BASF voor het eerst een heel leesbaar verslag gemaakt voor het publiek, in de vorm van een krant. De reacties daarop zijn positief."

Sommige bedrijven die milieujaarverslagen maken, laten die vergezeld gaan van een verklaring door een accountantskantoor of milieuviesbureau. Dat is overigens niet verplicht. Zulke verklaringen zijn betrekkelijk kostbaar en geven hooguit garanties met betrekking tot gegevens die in het jaarverslag zijn vermeld. De juridische verantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de cijfers is en blijft - in tegenstelling tot bijvoorbeeld bij een financieel jaarverslag met een accountantsverklaring - een zaak van het bedrijf. "Zo'n verklaring kan desalniettemin wel een bepaalde toegevoegde waarde hebben. Het geeft toch een handreiking om met elkaar te praten over de interpretatie en betrouwbaarheid van de geleverde milieuinformatie", vind Folkert van der Molen.

Een duidelijke trend op het gebied van milieuverlaglegging is de publicatie van jaarverslagen op Internet. Van der Molen heeft tientallen adressen verzameld en toegankelijk gemaakt via zijn website. "Dat zoveel bedrijven met hun verslag op Internet zitten toont aan dat ze er duidelijk publicitaire waarde in zien. Het is bovendien erg handig voor bedrijven die aan de slag moeten met het jaarverslag. Ze kunnen op het net een ruime keuze vinden aan voorbeelden uit de hele wereld."

"Dat zoveel bedrijven met hun verslag op Internet zitten toont aan dat ze er duidelijk publicitaire waarde in zien."